

TOPONIMIA LOCALITĂȚII RACOVÎTA (JUD. SIBIU)

DE

D. LOȘONȚI și C. LUPEA

Localitatea Racovița este situată la cca 23 km sud-est de Sibiu, pe malul stîng al Oltului, la poalele Munților Făgărașului. Hotarul ei se mărginește spre nord și nord-est cu cel al Avrigului, spre sud cu al Sebeșului de Sus, iar spre vest și nord-vest cu al Bradului și Tâlmaciului.

Așezarea este veche, datînd, cel mai tîrziu, din perioada simbiozei slavo-române. În documentele cunoscute pînă acum, ea apare atestată abia la 3 februarie 1453, într-o diplomă dată de Ladislau al V-lea, regele Ungariei (vezi Ilarion Pușcariu ș.a., *Contribuțiuni istorice privitoare la trecutul românilor de pe pămîntul crăiesc*, Sibiu, 1913, p. LXXXVIII).

Între anii 1697—1760, în Racovița au fost mari frămîntări religioase, generate de trecerea unor săteni la catolicism, și, mai apoi, de tendința reînnoirii la ortodoxism (vezi Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein (1728—1751)*, Blaj, [1900], p. 200; idem, *Episcopi Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici*, Blaj, 1902, p. 139, 143 și 215; Ștefan Lupsa, *Biserica ardeleană și „unirea” în anii 1697—1701*, București, 1948, p. 18—19). Din cele consemnate în „Cartea de aur” a parohiei ortodoxe locale, rezultă că, în această perioadă, datorită persecuțiilor religioase, foarte mulți racoviceni au emigrat în Sebeșul de Sus, Sebeșul de Jos, Turnu Roșu și Boița, fenomen care se reflectă în mod pregnant în onomastica acestor localități apropiate.

O dată cu înființarea regimentelor grănicerești (vezi *Din istoria Transilvaniei*, vol. I, ed. a III-a, București, 1963 p. 251), Racovița a fost complet militarizată, aici avîndu-și sediul compania a VII-a din cadrul regimentului I grăniceresc român. Racovicenii care n-au vrut să se înroleze ca grăniceri au fost evacuați, în locul lor fiind aduse familii de iobagi, mai ales din Țara Oltului. Din conscripția anului 1765 rezultă că au rămas pe loc puține familii, celelalte stabilindu-se în localitățile din jur sau chiar în Banat. Noii veniți au fost imediat înproprietăriți, fapt care a avut o mare influență asupra toponimiei localității. Ei au rebotezat unele dintre locurile pe care le-au stăpînit sub o formă sau alta. Așa se explică faptul că în conscripțiile, mai vechi sînt înregistrate foarte multe toponime care azi nu se mai păstrează.

Racovicenii, azi în număr de peste 2 200, s-au ocupat din cele mai vechi timpuri cu agricultura și creșterea vitelor. Datorită faptului că au avut

suprafețe întinse de pădure, s-au ocupat intens și cu fasonarea lemnului de foc, fiind, pe timpuri, unii dintre principalii furnizori de lemne ai Sibiului. Azi ei lucrează în cooperativa agricolă de producție înființată în 1950 sau sînt angajați la Uzinele Mecanice Mîrșa, la Tălmăciu, Victoria și Sibiu.

* * *

În cele ce urmează încercăm o prezentare monografică a toponimelor din hîtarul localității. Cu ajutorul mai multor informatori, le-am cules, în anul 1974, pe cele cunoscute azi. Pentru a completa lista toponimelor racovicene, pentru a le putea explica și stabili, uneori cu exactitate, vîrsta, pe lîngă lucrări publicate, am cercetat și diferite documente manuscrise.

ABREVIERI

Arh. Br. = Arhiva Brăniștii (1889—1948), păstrată de Ion Săbăduș din Racovița.
 Arh. Florian = Diferite acte originale sau copii aflate la familia Florian din localitate.
 Arh. Șc. = Arhiva Școlii generale din Racovița.
 C.f. 1874 = Carte funciară a Racoviței încheiată în 1874 la Notariatul de stat din Sibiu.
 Conscr. 1698 etc. = Conscripțiile Racoviței din anii respectivi, aflate la Arhivele Statului din Sibiu, fond Conscripții posesorale—Racovița.
 DOR = N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, 1963.
 Matr. botez. = Matricola botezaților greco-catolici din Racovița (1839—1880), aflată la Arhivele Statului din Sibiu, fond Stare civilă.
 Matr. cun. = Matricola cununaților (1839—1885), aflată la Arhivele Statului din Sibiu, fond Stare civilă.
 n.f. = nume de familie
 n.p. = nume de persoană
 Prot. mort. = Protocolul morților (1839—1886), aflat la Consiliul Popular al comunei Racovița.

Arini, În~, pășune. În trecut a fost o pădure în care esența predominantă era arinul. Pe lîngă lemnele de foc și de construcție, racovicienii exploatau de aici scoarța de arin pe care o vindeau, uscată, fabricilor de textile din Sibiu și Cisnădie, unde era folosită ca tanant. Datorită acestei îndeletniciri, ei au fost porecliți **Scorțari**. *Calea Arinilor*, principalul drum de care se traversează *Arinii* de la S la N.

Arinii ai Mari, La~, teren arabil și fînaț cu pileuri de arini, rămășițe ale pădurii de odinioară.

Arinii lu Ilie Calin, La~, luncă lîngă Valea Lupului, unde racoviceanul cu acest nume, mort în 27 iulie 1880, la 78 de ani (cf. Prot. mort.), avea o casă, azi dispărută.

Arinii Popii Rad, În~, coastă cu tufisuri de arini, care, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, a fost proprietatea preotului Radu Cîndea. Acesta este menționat într-un document din 1777 (vezi G. Baritiu, *Materiale pentru istoria regimentului I gra-*

nitaru din Transilvania, în „Transilvania“, XVI, 1885, nr. 3—4, p. 21).

Balastieră, balastieră lîngă Olt pusă în funcțiune de peste 15 ani. *La Balastieră*, teren arabil în apropierea balastierci.

Balta a Rotundă, „e o mlaacă rotundă, un lac rămas de Olt“. *La Baltă a Rotundă*, teren arabil în jurul acestei bălți.

Balta lu Melțer, baltă în dreapta Oltului. *La Baltă lu Melțer*, loc arabil în jurul bălții. — *Melțer* [Melțăr], n.p. sîdesc din Bradu.

Baltă (Conscr. 1765: *Baltha*), zona inundabilă a Oltețului, înainte ca acesta să se unească din nou cu Oltul.

Bătătură, La~, loc lîngă fosta albă a Oltului, unde se odihneau vitele după ce se adăpau. Apelativul *bătătură*, pl. *bătăături*, este viu în graiul local (și în Țara Oltului, cf. ALR II, s.n., vol. II, h. 318, pct. 172) cu sensul 'locul unde se odihnesc vitele la amiază, cînd sînt la pășune; staniște'.

Bolovanu lu Lupea, piatră mare. *La Bolovanu lu Lupea*, teren în jurul aceste-

pietre. *Pârău lu Lupea*, afluent al Văii. — *Lupea*, n.f. atestat în localitate din 1840 (cf. Matr. botez.).

Bordeiu în Matei, finaj la confluența Piriului Ursului cu Racovicioara. După tradiția orală, aici a fost bordeiul unui țigan numit *Matei*. În 8 aprilie 1841 moare un *Matei* băiașu (cf. Prot. mort).

Botoroașă, În~, „teren deluros; pășuni nate cu tufişuri“ la poalele Cetăţuicii. În trecut, aici a fost o pădure seculară. Apelativul nu este viu în grai.

Branişte, În~, (Conscr. 1765: *Branjiste*), pădure. *Su Branişte* (Conscr. 1765: *Sub Branjiste*), „livezi [finaşuri] și păşunat“. Aceeași conscripție înregistrează finaşurile: *Branjiste Domnyaszke* și *Linge Branjiste*. *Calea Brăniştii*, drum de care pe care se aduceau lemne și fin din Brănişte. În documentele vechi mai este numită și *Calea Muntelui*. *Dealul Brăniştii*, teren arabil și finaj; pînă la sfîrşitul secolului trecut, era păşune cu tufişuri. După *Dealul Brăniştii* finaj și teren împădurit. *Luncile Brăniştii* teren arabil și finaj. *Valea de cătă Branişte*, vale; colectează piraiele ce izvorăsc de sub versantul nord-estic al Sorliței. — De la *branişte* 'pădure oprită'.

Brazi, În~, coastă plantată cu pini. *Pârău cu Bradu*, afluent al Văii de cătă Branişte; lângă el cresc sporadic molizi. *Piscu cu Bradu*, spinare de deal împădurită, lângă pîrîu. Prin confuzie, sătenii numesc brazi atât pini cît și molizii.

Brătanu, În~, teren arabil în dreapta Oltului; în trecut a aparținut localității Bradu. — *Brătanu*, probabil n.p. necunoscut în localitate, dar înregistrat în DOP, p. LV și 215.

Bucile Curului, două ridicături de teren în forma unor fese. *La Bucile Curului*, teren arabil lângă aceste ridicături.

Butinei, o fîntînă, un izvor cu apă captată într-o cioată de salcie. *La Butinei* (Conscr. 1765: *La Butinej*), „pămînt ploştinos, apătos“ în jurul izvorului. *Calea Butineiului*, drum de hotar ce duce în Arini. Tot în 1765 este consemnat un loc arabil: *Gyin szusz de Butinej*. — De la

butinei 'trunchi scorburos în care se captează apa unui izvor' < *putinei*, prin sonorizarea oclusivei surde *p*.

Calea Cumpenii, principalul drum de care ce ieşea din Racovița îndreptîndu-se spre Tălmăciu. O bună parte a lui se confundă cu șoseaua județeană Tălmăciu — Racovița — Avrig. *Din jos de Cale*, *Din sus de Cale*, arături pe partea dreaptă, respectiv pe partea stîngă a acestei șosele. *Groapa Cumpenii*, arături la nord de cale. Lîngă cale se afla o fîntînă cu cumpănă, pe care bătrînii și-o mai amintesc.

Calea Muntelui (Conscr. 1765: *Kalya Muntjeluj*), cale pe care sătenii mergeau în muntele Racoviceanu. *Gyin szusz de Kalya Munteluj* și *La Kalya Munteluj la Portisora*, arături consemnate tot în 1765. După ce muntele a fost vîndut avrigenilor, numele căii a fost schimbat în *Calea Brăniştii*, pentru că racovicienii nu mai urcau spre munte mai sus de Brănişte.

Calea Rariştilor, **Calea Raciştii**, drum în Brănişte, pe unde „au fost fagii mai rari“. — De la *rarişte* 'loc într-o pădure unde copacii sînt rari'. Toponimul este menţionat într-un act din 18 martie 1894 (cf. Arh. Br.).

Calea Şebişului, drum de care ce face legătura între Racovița și Sebeşu de Sus. *Cărarea Şebişului*, trece peste *Dealul Şebişului*. *La Cărarea Şebişului*, teren arabil lîngă cărare. *Pârăul de cătă Şebiş*, pîrîu; „împreună cu altele, formează Racovicioara“. *Şanţul Şebişului*, şanţ ce desparte terenul Racoviței de cel al Sebeşului. *Valea de cătă Şebiş*, apă ce colectează piraiele de pe versantul nord-vestic al Sorliței și de pe cel estic al Jariștei din hotarul Sebeşului de Sus. — *Şebiş* [şăgiş], numele popular al satului vecin, Sebeşu de Sus.

Canton, canton pe calea ferată Sibiu — Braşov, construit, după toate probabilităţile, o dată cu această cale, inaugurată la 13 septembrie 1892 (vezi E. Sigerus, *Kronik der Stadt Hermannstadt*, Sibiu, 1930, p. 55). *La Canton*, teren arabil în jurul cantonului. *La Canton în Cenuşă*, teren arabil în jurul cantonului din Cenuşă, transformat azi în halta Mirşa.

„Cărăre, cărare spre Balastieră, *La Cărăre*, teren arabil. *Cărări*, cărări făcute de ciurde în pășunea Arini.

• **Cenușa, În și La Cenușă** (Matri. c. r. 1843; *În Csenuse*), „pământ bun, arător, pământ de calitate de întâi” pe malul stîng al Oitului. Toponimul se referă la calitatea superioară a solului, care este ușor nisipos și afnat, încît „în el sapi că în cenușă”. Cf. și n. f. *Cenușă*, înregistrat de DOR, p. 225; dar inexistent în localitate.

• **Cetatea, La Cetate** (Conscr. 1766 : *Tsetate*), „sînt în viif, în pădure, urme de cetate”; proeminență împădurită înaltă de 846 m. Literatura de specialitate (M. J. Ackner *Die Römischen Allerthümer und deutschen Burgen in Siebenbürgen*, Viena, 1857, p. 63–64; Iulian Marțianu *Reperioriu arheologic pentru Ardeal*, Bistrița, 1920, p. 32; K. Horredt, *Zur Siebenbürgischen Bürgerforschung*, în „Südost-Forschungen”, VI, 1941, nr. 3–4, p. 593) consemnează aici urmele unei cetăți, de pământ după unii autori, de zid după alții, construită în a doua jumătate a secolului al XII-lea de către populația satelor din jur. Făcînd parte din al II-lea val de apărare al cetăților de graniță maghiare, ea servea atît ca punct de supraveghere a trecătorii Turnu Roșu; cît și ca loc de refugiu în vremuri de restriște. Tot de aici se supravegheau și potecile de cai ce treceau spre Curtea de Argeș și Rîmniceu-Vilcea, urcînd pe valea Riului Mare. *Pârâu Cetății*, afluent al *Văii Cetății*. Aceasta din urmă colectează piraiele care izvorăsc de sub Plăieț și Cetate, vărsîndu-se în Mirșa.

• **Cetățuică, La** proeminență împădurită pe culmea ce coboară din Sorlița, formînd cumpăna apelor între Valea Lupului și Valea lui Deș. Aici sînt urmele unui castru roman (vezi M. J. Ackner, *Die Colonien und militärischen Standlager der Römer in Dacien im heutigen Siebenbürgen*, Viena, 1857, p. 37; Augustin Caliani, *Urmele domniilor romane în Ardeal*, Blaj, 1915, p. 34).

• **Cheie, În**, (Conscr. 1765 : *Tyeje, Tjeje*) defileu stîncos pe cursul mijlociu al văii Mirșa. *Costișu Cheii* (Conscr. 1765 : *Kostisu Kyei*), „e în stînga Mirșii”, *Gara*

Cheii (Conscr. 1765 : *Gura Tyeji*) „întrarea în Cheie”. *Pârâu cu Cheia*, afluent al Văii de cătă Braniște, spre izvorul ei. — De la *cheie* „loc strîmt, îngust, cu perechi înalți de stîncă, pe cursul unei văii”.

• **Cîmpșor, În**, (Conscr. 1765 : *Kimsör*), teren arabil spre nord de localitate. *Calea Cîmpșorului*, drum de care se traversează *Cîmpșoru*. — De la *cîmpșor* (<<*cîmpșor*) <*cîmp* ‘întindere de pământ semănată, cultivată’ + suf. dim. -*ușor*.

• **Cînepiști, În**, loc arător lângă sat, cultivat în trecut aproape numai cu cînepă. — De la *cînepiști*, pl. lui *cînepiște* ‘loc pe care s-a semănat ori de pe care s-a cules cînepă’. În prezent, pe o bună parte a acestui teritoriu se întind construcțiile C.A.P.-ului. De aceea toponimul este folosit din ce în ce mai rar, fiind înlocuit cu unul recent : **La Colectiv**.

• **Clejia Popii**, loc folosit, în trecut, de preoții racoviceni.

• **Coasta a Mare**, coastă împădurită. **Capu Coastei** (Conscr. 1765 : *Kapu Koaszi*), extremitate a *Coastei Mari* din Sebeșu de Sus, *Coastă* care delimitează, pînă la Hotărel, terenul racovienilor de cel al sebeșenilor. — De la *cap* ‘început sau sfîrșit al unui anumit loc’.

• **Coprine, În**, (Conscr. 1765 : *Koprine*), teren arabil și finat. — De la *coprine*, pl. lui *coprînă* ‘narcisă’.

• **Cordină, În**, (Conscr. 1765 : *Kordina*), arături și teren mlăștinios în apropiere de halta Racovița. În Aciliuș, com. Săliște, jud. Sibiu, se întîlnește toponimul *Cordini*, „pantă lină, finat”.

• **Costiș, În**, teren arabil și finat.

• **Crucea Colunului**, cruce de piatră pe malul stîng al Oitului, unde, în 6 aug. 1881, a fost găsit, inecat, Ona Nicolae Popovici din Colun, com. Porumbacu de Jos (cf. Prot. mort). *La Crucea Colunului*, teren arabil în apropierea acestei cruci.

• **Crucea la Raț**, cruce de piatră ridicată după al doilea război mondial de *Raț David*. *La Crucea la Raț*, teren arabil.

• **Crumpeniști, În**, teren arabil lângă sat, unde racovicienii au cultivat cartofi. De la

crumpeniști, sg. *crumpeniște* 'loc cultivat cu cartofi' < *crumpănă* (pl. *crumpene*) 'cartof' + suf. col. *-iște*.

Deal, Pe~, deal argilos. *Su Deal* (Conscr. 1765: *Sub Gyall*); teren la pralele acestui deal.

Dealul Aldii, deal arabil. Inexistent în Racovița, antroponimul *Aldea* este frecvent în Avrig.

Dealul al Mare, deal arabil în stînga văii Racovicioara.

Dealul Birnelor (Conscr. 1765: *Gyalu Buraylor*), deal împădurit. *Fața Birnelor*, coastă împădurită (972 m). *Părău Birnelor*, afluent al Văii de cătă Braniște. *Plaiu Birnelor* (în 1766: *Plaju Burnilor*), desparte pădurile Braniștea și Valea Lupului. Pe el sătenii aduceau *birne* (sg. *birnă* 'trunchi de copac gros și înalt folosit la diferite construcții').

Dealul Cuenului, Pe~, deal arător în apropierea satului; „ajei au fost mesteceni, pădure”. *Su Dealul Cuenului*, loc arabil și finaf la poalele dealului. — Antroponimul *Cuca(u)* a dispărut din localitate. Conscr. 1698 înregistrează pe tobagul Ion Cuc. Cf. și *cuc*, numele păsării.

Dealul cu Mestecănu, vîrf (650 m) cu tufișuri de mesteceni, resturi ale pădurii de odinioară. În unele documente vechi mai este numit și *Pisier Ursului*.

Dealul la Antonie, deal în pășunea Arini. Un racovicean numit *Ianos Antonie* mcare, în 14 dec. 1845, în vîrstă de 70 de ani (cf. Prot. mort).

Dealul la Bada Davidu Saptii, deal pe care obișnuia să stea paznicul de hotar Popa David, fiul lui Popa Saptă, urmărind să nu coboare vitele din pășune în terenurile cultivate.

Dealul Lupului (Conscr. 1765: *Gyalu Lupului*), deal cu tufișuri, fînețe și pomi. *Groapa Lupului*, loc împădurit în Braniște. *Valea Lupului*: 1. Valc ce izvorăște din pădure; 2. Pădure comunală situată la obriștia văii; 3. Trup de hotar cuprinzînd ogrăzi, teren arabil și finaf de o parte și de alta a văii. — De la *lup*, numele animalului sau, mai probabil, de la *Lupu*, antroponim

dispărut din localitate, dar existent în Avrig și în Sebeșu de Sus. Conscr. 1765 înregistrează pe Lupa Doicu cu 19 oi, 15 miei, 36 de capre și 18 tezi. Este posibil ca acesta să fi fost proprietarul pășunii de pe lîngă vale, sau să o fi arendat.

Dealul Morii, În~, „deal” la poalele lui a fost o moară.

După Grădini (Conscr. 1765: *Dupe Gredin*), teren arabil și finaf după grădiniile gospodăriilor de pe Ulița a Mare.

Fața Bobăngeștilor (Conscr. 1765: *Fața Bobindesetilor*), față de deal arabilă și finaf plantat cu pomi. — *Bobanga*; n.f. atestat în sat din 1698.

Fața, Pe~, coastă de deal arabilă.

Feregi, În~, teren (arabil și finaf) pe care cresc multe ferigi.

Fintină a Hece, fintină cu apă rece. *La Fintina a Rece*, teren arabil în jurul ei.

Fintina Grancei, fintiniță în Braniște. *La Fintina Grancei*, terenul din jurul fintiniței. — *Grancea*, n.f. absent din localitate, dar cunoscut în Avrig.

Fintina la Manoilă, fintiniță în Sorliță; din ea izvorăște *Părău cu Cheia Ograda la Manoilă*, ogradă frumoașă cu pomi. — *Manoilă*, prenume local (< *Emanoil*).

Fintina Neamțului, fintiniță în Braniște. *La Fintina Neamțului*, teren în jurul fintiniței. *Potana Neamțului*, luminîș. — *Neamțu*, n.f. (cf. Ion Neamțu, stabilit în Racovița între 1760—1765) dispărut din localitate, sau numele etnie al vîrcului pădurar ori paznic de vinătoare domnesc.

Fintinița Boariului, fintiniță în Arini. Se spune că în apropierea ei își avea adăpostul rudimentar păstorul ciurzit de boi. La 6 august 1847 moare Iosif Boariu (cf. Prot. mort). Nu e exclus ca *Boariu* să fie un supranume indicînd ocupația acestui Iosif.

Fintinița lui Breteșan, fintiniță. — *Breteșan*, n.f. atestat în localitate din 1841.

Fintinița la Pătru Micuții, fintiniță. — *Pătru Micuții*, antroponim.

Gaura la Tăriță, finaf. *Părău la Tăriță*, afluent al Văii Lupului. *Potana la Tăriță*, poiană lîngă Racovicioara. — *Tăriță*, n.f. atestat în localitate din 1840 (cf. Matr.

botez.). *Găori*, *În~*, pășune cu multe accidente de teren. *Dunga Găorilor*, culme cu tufișuri. — De la *gaoră*, variantă a lui *gaură* 'groapă, adincitură în sol'.

Girliă, *Pe~*, arături pe malul drept al Oltului, într-o zonă inundabilă a acestuia.

Grădina a Mare, finaț comunal menționat și în C.f. 1874.

Grădinușă: 1. Loc îngrădit în Poiana Piriturii, unde, în 1911, s-a înființat o pepinieră silvică (cf. Arh. Br.). 2. Poiană mică la confluența Părăului cu Bradu cu Valea de cără Braniște, unde a fost o pepinieră silvică. — De la *grădinușă* 'pepinieră silvică'.

Groapa cu Carpeni, groapă; pe fagii seculari de aici era *c u r p e n* de pădure.

Groapa Lincei, adincitură largă în stînga Văii de cătă Șebîș. — *Linca*, antroponim ce a existat în sat. Un Ion Linca este menționat într-o tabelă a contribuabililor din jurul anului 1765, ca plecat din Racovița în Sebeșu de Sus. În 21 mai 1844 Linca Butsumeană se căsătorește cu Kirvan Stănilă (cf. prot. cun.).

Groapa lu Iojă, concavitate de teren în Braniște. — *Iojă*, prenume, azi dispărut din localitate. Un Iose Sirb este atestat în 1845 (cf. matr. botez.). „Ai lu Iojă“ sînt supranumiți unii membri din cîteva familii cu numele *Sirb*.

Gropile [grok'fle], pășune cu gropi rezultate din surpări de teren. *Părău Gropilelor*, curge prin pășune în Racovicioara. — De la *gropile*, sg. *gropilă* 'groapă mai mică', apelativ dispărut din grai, dar viu în unele localități ale județului, <*groapă* + suf. -*ilă*.

Gura Păraunilor 1. Confluența Părăului de cătă Șebîș, Părăului de Mijloc, Părăului Seconilor și a Părăului Sasului, ce împreună dau naștere văii Racovicioara. 2. Confluența Părăului din Dos, Părăului din Mijloc și a Părăului Șipotelor, care împreună formează Valea lu Laț. În (*La*) *Gura Păraunilor*, pășune în jurul acestor confluente.

Gurgui, deal de formă conică, acoperit cu tufișuri. *Părău Gurguiului*, afluent al Văii Lupului. — De la *gurgui* (pl. *gurgule*) 'deal de formă conică; virf rotunjit de deal'.

Hotărel [hotăr'al] (într-un act din 1752: *Hotarai*; Conser. 1765: *La Hotorel, Hoterel*; Urbariul Sebeșului de Sus din 1768: *Hotarel, Hoterel*), piriu; izverăște de la Sebeșu de Sus și, pe cursul mediu și inferior, desparte teritoriul acestui sat de cel al Racoviței. *Calea Hotărelului*, cale de care menționată și în C.f. 1874; se confundă azi cu șoseaua comunală Racovița—Sebeșu de Sus. *Gura Hotărelului* (Conser. 1765: *Gura Hotărelului*), confluența Hotărelului cu Oltul. *Podu Hotărelului*, pod peste *Hotărel*. *La Podu Hotărelului*, teren arabil și finaț în jurul podului. — De la *hotărel* <*hotar* 'linie de demarcație care desparte teritoriul (locuitorilor) unei localități de al celei vecine' + suf. dim. -*el*.

Hula Afunișului, cale pe o pantă foarte piezișă, în Braniște. *Părău Afunișului*, afluent al Văii Cetății. În jurul lui este *afuniș* 'afiniș'. — De la *hulă* 'drum care urcă pe o coastă foarte piezișă' (DM).

Hula a Galbenă, hulă pe un teren de culoare galbenă.

Hula a Pietrosă, hulă pe un teren pietros.

Hula Pepinii, hulă pe versantul stîng al Văii lu Deș. — *Pepina*, n.p. ce a existat în localitate.

Hume, *Pe~*, deal cu „pămînt humos, ploștin os“, folosit în trecut la spoitul caselor. *Părău Humelor* izvorăște de sub Portișoară și se varsă în Părău lu Rășinar, despărțind *Humele* în *Humele ale Mari* și *Humele ale Mici*. *Calea Humelor*, cale de hotar ce traversează *Humele* îndreptîndu-se spre Arini. În trecut, cînd în Arini era pădure, se mai numea și *Calea Pădurii*. *Coasta Humelor*, coastă arabilă. *Dosu sau Dosu Humelor*, loc arabil.

În Capul Satului (Conser. 1765; *Kapu Szatuluj*, în *Kapu Szatuluj de ketre Avrig*, în *Kapu Szatuluj la Pereu*, *La Kapu Szatuluj din Szusz de Krutse*), terenuri din imediata apropiere a extremităților satului.

Întinsori, *La~*, loc latins, împădurit, în Braniște. — De la *întinsoare* (pl. *întinsori*) 'loc întins, spațiu larg' (DA).

Întunerec, o porțiune din Olt, unde acesta are o culoare închisă, neagră, din cauza adâncimii mari și a umbrei săleilor de pe mal. Lecul era ocolit atât de luntrași, cât și de inotători. *La Întuneriec*, mic teren arabil în stînga acestei porțiuni a Oltului.

Jariște, În~, teren împădurit. La începutul secolului nostru, aici a fost un incendiu. *Părău Jariștii* se varsă în Valea de cătă Șebîș. — De la *jariște* 'loc pustiu de foc' (DM).

La a Băluții, fînaț. *Părău Băluții*, afluent al văii Mirșa. — *Băluță*, n.p. ce a existat în localitate în jurul anului 1900.

La Bradu, teren arabil pe malul stîng al Oltului, în dreptul satului *Bradu*.

Lac, mic lac amenajat, cu mulți ani în urmă, pe Părău Birnelor; apa acumulată în el era folosită pentru transportul lucrurilor pînă la locul unde se putea ajunge cu carul. *La lac*, teren împădurit în jurul lacului. *Lacu ăl Mare*, baltă deasupra Răzurelelor. În trecut aceasta era mult mai mare, încît în ea s-au înecat vite. *La Lacu ăl Mare*, teren arabil în jurul acestei bălți.

La Capre, loc, bine cunoscut de către vînători, pe unde trec caprele [= căprioarele] din Branîște spre Valea Lupului sau invers.

La Casa lu Ioncieă, pășune. Aici un racovicean din „ai lu *Ioncieă*“ [= supranume purtat și azi de către unele familii *Gligor*] și-ar fi adunat birne pentru casă și ar fi *in c i o c ă l a t - o*. Apoi, bucată cu bucată, a transportat casa în sat, încheind-o definitiv.

La Căldare (Conser. 1765 : *La Kaldare*), „e cam apăsos“; fînaț în fosta zonă inundabilă a Oltului.

La Călugăru sau Groapa Călugărului, arătură și fînaț lingă sat. După părerea noastră, pe acest teren s-a aflat schitul Racoviței, care la 1772 era deservit de un singur călugăr (cf. Augustin Bunea, *Episcopit...*, p. 350). Aici, lingă schit, conform canoanelor monastice, a fost îngropat vreunul dintre călugării lui. De altfel, se vorbește că la sfîrșitul secolului

trecut s-a descoperit în aceste locuri un copirșău cu urme de odăjdii.

La Cărămizi, „aici se fac cărămizi pentru localnici“.

La Cîrșăoie, grădini lingă vechiul emitir, unde a avut gospodăria Ion Cîrșău (cf. C.f. 1874). Soția acestuia era supranumită *Cîrșăoie*. Un iobag Ion, Cîrșău, figurează în Conser. 1698.

La Coliba lu Piț, loc pe cursul superior al Văii de cătă Șebîș. — *Piț*, n.p.

La Corăbia a Veehe, teren arabil pe malul stîng al Oltului, unde a fost o *corabie* [= platformă plutitoare, servind la transportul de la un mal la celălalt al unui riu; bae] cu care racovicenii treceau Oltul pentru munci agricole sau pentru a merge la Sibiu, prin Tîlmaciu. Construindu-se, la începutul secolului nostru, șoseaua județeană Tîlmaciu — Racovița — Avrig (și podul de beton peste Olt), „corabia“ a fost mutată pe Olt în sus, în dreptul locului numit azi *La Corabie* sau *La Treacătoare*, unde a funcționat pînă după al doilea război mondial.

La Coșu Lupului, loc în Branîște, unde se spune că s-ar fi găsit coșul pieptului unui lup.

La Cretă, teren arabil pe un deal de formație calcaroasă.

La Dăianu, teren pe malul stîng al Oltului. Aici avea cîteva parcele un locuitor din Daia, com. Roșia, jud. Sibiu.

La Dulap, loc arabil pe Deal. Pînă la începutul secolului nostru exista aici un *dulap* ('serincioab', sensul 1 din DM) în care tineretul din Racovița și Sebeșu de Sus „se dădea la Paști și la Rusale“.

La Ferestar, teren argilos. Cf. n.f. *Ferestar* (C.f. 1874 cunoaște un Ferestar Ion) sau *ferestar* 'sticlă, geamgiu'.

La Flităroaie, teren arabil și fînaț. — *Flităroaie*, supranumele soției lui Fliter Ieronim.

La Gară, teren în jurul haltei Racovița, construită în 1954.

La Ioviei, fînaț mlăștinos lingă sat. Tradiția orală consemnează aici „moșia“ unui grănicer cu acest nume, sîrb de origine. O Susana Iovici a decedat la 1 noiembrie

1850 (cf. Prot. mort.), o dată cu ea dispărând acest antroponim din Racovița. Numele de familie *Sîrb* este frecvent în localitate.

La Măru Ravechii, finaj în care a fost un măr pădureț. — *Raveca*, prenume feminin, atestată în localitate din 1842 (cf. Matr. botez.).

La Piatră, loc în Mestecăniș, unde erau depozitate pietrele adunate de pe terenurile cultivabile.

La Portișoară (Conscr. 1765 : *Portisora*; *Kapu*, *Portisari*; — *Virfu* *Portisori*), teren situat la întâlnirea Ariniilor cu Fața. Aici, în gardul ce despărțea pășunea de terenul cultivat, a existat o *portișoară* care închidea drumul ce trecea dintr-un hotar în celălalt, nepermițându-le vitelor să intre în țarină.

La Pruni, loc împădurit în Braniște, unde au existat pîlcuri de pruni.

La Pușcărie, loc unde făcea tragerile de instrucție; pe timpul graniței militare, compania a VII-a.

La Rampă, teren în jurul punctului unde drumul ce duce spre Olt trece peste calea ferată.

La Saivane, teren arabil lângă saivanele C.A.P.-ului.

La Sogi, loc în Mestecăniș, unde se găseau pîlcuri de soci. — De la *sogi*, sg. *sog*, formă locală a lui *soc*, rezultată prin sonorizarea occlusivă velare.

La Tri Metri, punct situat în imediata apropiere a virfului Sorliței, unde se întâlnesc pădurile Racoviței, Avrighului și Săbeșului de Sus : „e o bornă între trei localități”. Într-un act de hotărnicie emis de Capitlul din Alba-Iulia în 1725 (copie, Arh. Florian) se spune : „...et hic conjungitur metă trium Possessionum Felek [=Avrig], Rakovitzæ et Sebess”. În 1753, într-un act de hotărnicie emis de comisia dietală care a rămnit semnele de hotar între Racovița și Avrig (copie, în Arh. Florian), locului i se spune deja „trimeta”. Numele inițial de *Tri Mete* are la bază apelativul *metă* (pl. *mete*) 'semn de hotar', < magh. *mela* 'ideea'. În maghiară, cuvîntul a pătruns din latina medievală. De la *Tri Mete* s-a ajuns la *Tri Metri*, prin etimologie populară.

La Troci, loc în Arini, unde sînt *troci* pentru adăpatul vitelor. *La Trocile Cîndii*, lămîiș lângă Valea Cetății unde ciurdarul *Cîndea* a amenajat niște troci.

La Țigana, loc arabil în apropierea confluenței Văii cu Oltul.

La Țigănușu, teren arabil. Aici „era o casă de țigani covaci, lăcătași”.

La Vișel, loc împădurit în Sorlița. — De la *vișel* 'puiul vacii' sau 'puiul ciutei’.

Luncă, în ~ (Conscr. 1765 : *Lunka*), luncă; teren arabil spre Olt. *Fundul Luncii* (Conscr. 1765 : *Fundul Luntsi*), teren ocupat în prezent de balastiera Sebeș — Olt. — De la *fund* 'parțea cea mai depărtată (în linie orizontală) a unui loc'. *Gura Luncii* (Conscr. 1765 : *Gura Luntsi*), teren arabil. Apelativul *gură* are aici sensul 'început al unui anumit loc'. *Luncile la Bălan*, finaj. — *Bălan*, n.f. din sat.

Merii la Boacă, **La**~, teren cu pomi. — *Boacă*, n.f. dispărut din sat. Un Gh. Boacă moare în 1853 (cf. Prot. mort). Cuvîntul *boacă* numește în Racovița o 'ceată de colindători formată din tineri între 14 și 17 ani, ce colindă în seara zilei de 21 decembrie pe la 'anumiți săteni’.

Merii la Ducă, **La**~, finaj în care a existat o plantație de meri. — *Ducă*, antroponim din sat.

Mestecăniș, în ~ (Conscr. 1765 : *Mestekenes*, *Mesztekents*) teren arabil, din jos de sat, obținut în urma defrișării unei păduri de mestecenii.

Mijloc, **La**~, teren arabil în mijlocul *Mestecănișului*.

Mirșa (1715 : *Mirsa*; Conscr. 1765 : *Vallya Mirsi*; 1766 : *Mursa*), vale; se varsă în Olt prin *Gura Mirșii*. Din cele mai vechi timpuri a despărțit terenurile Racoviței de cele ale Avrighului. *Vadu la Mirșă*, punct unde Calea Brăniștii coboară în Mirșa. Pe aici treceau toți cei ce aduceau lemne din Braniște sau din Racovițeanu. Apelativul *vad* are sensul de 'loc pe cursul unui fluu unde malul e jos și apa puțin adîncă, permițînd trecerea prin apă de la un mal la altul'. — Ca antroponim, *Mirșa* este des menționat

în conscripțiile din 1698 și 1765 ; lipsește din onomastica locală actuală.

Mormint, numele a două ridicături de pământ servind ca semne de hotar în're Racovița și Avrig. *La Mormint*, teren arabil lângă aceste ridicături.

Obraț, La~ (Conscr. 1765 : *La Obratz*), teren arabil. Prin *obraț*, pl. *obrațe*, sătenii numesc 'o fișie de teren, o parcelă perpendiculară pe altele'.

Ograda..., serie toponimică. Cuvîntul *ogradă* definește întotdeauna un teren înconjurat cu gard, situat în afara vetrei satului, cuprinzînd fie numai teren arabil sau fînaț, fie amîndouă la un loc. În plus, în ogrăzile din preajma pășunii sau pădurii se întîlnesc plantații de pomi, predominînd mărul și prunul. Majoritatea lor s-au amenajat prin lăzuri succesive ; de obicei, în ele sînt adăposturi rudimentare sub formă de colibe. O dată cu cooperativizarea agriculturii, unele ogrăzi au dispărut, fiind pe cale de dispariție și numele lor. Altele se mai mențin sub formă de loturi personale, avînd numele foștilor sau actualilor proprietari.

Ograda lu Achim, este în Față ; proprietarul ei a fost *Achim Sîrb*, „jurat“ al satului (cf. Doc. 542/1892, în Arh. Șc.).

Ograda lu Avram. A fost proprietatea lui *Abram Fogoroș* (cf. Doc. 552/1879, în Arh. Șc.).

Ograda lu Barom. A aparținut unei familii Săbăduș, supranumită „a lui Barom“.

Ograda lu Bălan. A aparținut locuitorului *Bălan Ion*.

Ograda lu Candit. A fost proprietatea lui *Cîndea Candit*.

Ograda lu Diae. Într-un document din 1809 este pomenit cantorul *Diacu Achim*.

Ograda lu Drăgoi. — *Drăgoi* n.f. atestat în sat din 1809.

Ograda lu Fogoroș. „A fost sub Coprine“. — *Fogoroș*, n.f. din sat.

Ograda lu Gherasim. A fost proprietatea lui *Maierean Gherasim*.

Ograda lu Ghiore Popa. — *Ghiore*, formă locală pentru *Gheorghe Popa*, vechi n.f. racovicean.

Ograda lu Laie a Floarii, fînaț și pomi ; a aparținut lui *Olar Nicolae*, supranumit „Laie a Floarii“.

Ograda lu Mărtinean, fînaț și pomi ; a fost proprietatea lui *Limbășean Mărtinean*. — Prenumele *Mărtinean* este forma locală a lui *Martinian*, neregistrat în DOR, însă existent în calendarul ortodox (cuviosul Martinian se serbează la 13 februarie).

Ograda lu Niculiță. — *Niculiță*, hipocoristic al lui *Nicolae*.

Ograda lu Olar, e „situată pe Răzorele“. Pe lângă ea trece *Părau lu Olar*, care se varsă în Valea Lupului. — *Olar*, n.f. răspîndit în localitate. În Conscr. 1698 apare un Vasile Olar, iar într-o situație a contribuabililor racoviceni dintre anii 1754—1765, un Toma Olar.

Ograda lu Pamfir, și-a luat numele de la proprietarul *Haiduc Pamfir*.

Ograda lu Romoluț, poartă numele proprietarului ei, *Stoichiță Romulus*, născut în 1856 (cf. Matr. botez.). *Romoluț* este variantă populară a lui *Romulus*.

Ograda lu Rusu. — *Rusu*, n.f. atestat în sat din 1809.

Ograda lu Stoica și Ograda lu Ștefanu Stoichii (Conscr. 1765 : *Ograda lui Ștephan*), ogrăzi cu pomi. — *Stoica*, n.f. atestat în sat din 1765 (cf. Conscr. din acest an).

Ograda lu Șuteu. — *Șuteu*, n.f. atestat din 1839 (cf. Matr. botez.), azi dispărut.

Ograda lu Vasile, numele a două ogrăzi cu fînaț.

Ograda lu Zafiu. — *Zafiu* [Zah'iu], prenume atestat din 1855.

Oltul, curge pe terenul Racoviței de la confluența sa cu Mirșa și pînă la cea cu Hotărețul. O bună parte a lui formează hotarul dintre Racovița și Bradu. — Pentru etimologie, vezi *Istoria limbii române*, vol. II, București, 1969, p. 358. *Oltu al Mort*, braț mort al *Oltului*. *La Oltu al Mort*, teren arabil în jurul acestui braț. *Podu Oltului*, pod de beton construit o dată cu șoseaua județeană Tălmăciu — Racovița — Avrig, prin anii 1911, 1912. *La Podu Oltului*, teren arabil lângă pod.

Olteț, vechi braț al *Oltului*. — Din *Olt* + suf. dim. *-eț*. *La Olteț*, teren arabil și finaț mlăștinos pe ambele maluri ale *Oltețului*.

Ostrov, La~, loc mlăștinos în lunca inundabilă a *Oltului* și a brațelor sale.

Pământu ăi Roșu, La~, loc cu pământ de culoare roșie.

Părauăle Popii, piraie. *La Părauăle Popii*, finaț între și lângă acestea; terenul a aparținut familiei de preoți Florian.

Părau ăi Mare, afluent, pe dreapta, al Văii Lupului.

Părau ăi Tînos, „e plin de noroaie și mlăștini”.

Părau Bisericii, pîriu sec în majoritatea zilelor anului; trecea prin curtea bisericii vechi.

Părau Cîndii, se varsă în Valea de cătă Braniște. *Plaiu Cîndii*, plai pe care, în sezonul exploatărilor forestiere, racovicienii transportau lemne prin tirire. — *Cîndea*, antroponim în Conser. 1698.

Părau cu Fiatina, pîriu ce izvorăște din Arini.

Părau cu Jgheabu, afluent al Văii de cătă Braniște; pe cursul lui sînt stînci, chei și cataracte. — De la *jgheab* ‘piatră, stîncă pleșuvă’.

Părau cu Pietrele, pîriu cu bolovani mari, afluent al Hotărelului. Din urbariile cercetate de noi rezultă că în 1768 se numea *Părau Călugărului*.

Părau cu Seocu, afluent al Văii de cătă Braniște, pe care, la începutul secolului nostru, a existat un *seoc* ‘construcție în formă de canal pe care alunecă buștenii de la locul de tăiere pînă la căile de transport’ (DM).

Părau cu Spînz, afluent al Văii de cătă Șebîș, pe lângă care creștea *spînz* (*Helieborus purpurescens*).

Părau cu Țitronu. Se varsă în Valea Cetății; pe lângă el „e o buruiană de-i zic *țitron*”. După o comunicare a Grădinii Botanice din București, căreia i-am trimis un exemplar spre determinare, este vorba de o plantă declarată monument al naturii, numită științific „*Ruscus hypoglossum*”.

Părau din Dos, confluent al Văii lu Laț. *Potana din Dos*, mic lîmînîș lângă pîriu.

Părau din Mîjloc, numeic a două piraie, unul confluent al Văii lu Laț, celălalt — confluent al Racovicioarei.

Părau Dobrii, principalul afluent al Văii de cătă Șebîș. — *Dobra*, antroponim inexistent azi în localitate. Conser. 1698 atestă pe Dobra Bobăngoale, iar cea din 1765 pe alte două văduve: Dobra Oprii Nenciu și Dobra lui Dumitru Frăsie. În documentele primei jumătăți a secolului al XVIII-lea este menționat preotul racovicean Toma Dobra (Augustin Bunea, *Din istoria românilor...*, p. 200). La 12 martie 1840 moare, în vîrstă de 80 de ani, Vasile Dobra (cf. Prot. morț).

Părau Drumușorului (Conser. 1765: *La përu Drumușorului*), se varsă în Ostrov.

Părau Iezerilor [părău iezărilor], pîriu în Braniște. Pe el sînt vreo trei lacuri, azi colmatate în cea mai mare parte. Numele inițială de *Iezere* dată acestor mici întinderi de apă s-a pierdut. Ele sînt numite azi *Lacuri*, *Lacurile din Părau Iezerilor*. Apelativul *iezer* (pl. *iezere*) ‘lac’, odinioară curent în grai, se folosește numai în expresia *frig ca-n iezere* ‘foarte frig’.

Părau Ionesii (Conser. 1765: *Përu Iuoneszi*), izvorăște din Arini. — *Ioneasa* antroponim, azi necunoscut în sat.

Părau Lomului, își are numele de la *Valomu Bălan*, născut în 8 iunie 1865 (cf. Matr. bolez.). *Lomu*, ca formă prescurtată din *Avesalom*, este citat și de DOR, p. 18.

Părau lu Boștină. — *Boștină*, n.f. atestat din 1841 (cf. Matr. bolez.), azi dispărut.

Părau la Bucur, afluent al Văii de Cătă Șebîș. Se spune că și-a luat numele de la muncitorul *Bucur Urs*, care avea la gura pîriului un bordei. Numele *Bucur* apare încă din 1698 (cf. Conser.).

Părau lu Crișean, numele a două piraie. — *Crișeani*, n.f. atestat din 1784.

Părau lu Doican, curge spre Vale prin grădina familiei *Doican*.

Părau lu Filon, se varsă în Valea Lupului. C.f. din 1874 înregistrează un *Olariu Filon*, de la care, probabil, și-a luat numele pîriul.

Se mai numește și *Părău Târcauălor*, fiindcă izvorăște din Tăreauă.

Părău lu Ghieă. — *Ghieă*, n.p.

Părău lu Ghiță, afluent al văii Mirșa. Mai este cunoscut și sub numele de *Părău lu Zdrenghia*. În sat a existat un *Ghiță Raț*, iar n.f. *Zdrenghia* există și azi.

Părău lu Grigole, afluent al Văii de cătă Șebîș. *Plaiu lu Grigole*, plai în apropierea acestui pîriu. — *Grigole*, formă locală a lui *Grigore*.

Părău lu Hodolan. — *Hodolan*, n.f. dispărut din sat. În 6 dec. 1852 moare *Vasile Hodolan* (cf. Prot. mort.), atestat din 1809.

Părău lu Ilie Balea, afluent al Racovicioarei. Un *Ilie Balea* cunună pe Ilie Birsan cu Floarea Barb la 24 febr. 1843 (cf. Matr. cun.).

Părău lu Mihai Trif, afluent al văii Mirșa.

Părău lu Panga, se varsă în Mirșa. *Panga*, n.f. atestat din 1809.

Părău lu Pătru Dobos, afluent al văii Mirșa. — *Dobos*, în cazul de față, este un supranume care arată funcția purtătorului; <*dobos* 'toboșar'.

Părău lu Rășinar, denumire a cursului mijlociu și inferior al *Părăului Ionesii*. — *Rășinar*, n.f. local, atestat din 1839 (cf. Matr. botez.).

Părău lu Toader Mărginean, afluent al Văii de cătă Șebîș. Poartă numele unui grănicer racovicean, mort la 30 dec. 1849, în vîrstă de 60 de ani.

Părău Măiereanului, afluent al văii Mirșa. — *Măierean*, n.f. Înaintașii acestor familii au venit din Maierii Sibiului.

Părău Mohanului, afluent al văii Mirșa. — *Mohan*, n.f. atestat din 1809. Strămoșii acestor familii au fost originari din Mochu, com. Șelimbăr, jud. Sibiu.

Părău Morii, se varsă în Vale.

Părău Pirlituriții, afluent al *Părăului Pirliturii*. *Capu Pirlituriții*, culme împădurită. — *Pirlituriță*, diminutiv al lui *Pirlitură*.

Părău Sasului, confluent al Racovicioarei. — *Sas(u)*, antroponim dispărut din localitate. Conscr. 1698 consemnează pe un Radu Hander (sas?), iar cea din 1721 pe

un Radu Sas. S-ar putea să fie vorba de aceeași persoană. Conscr. 1765 menționează văduva Maria lui Ion Sas, pe Ana Oprii Sas și pe Maria Săsoaie.

Părău Săcului, afluent al Văii Lupului. — *Săcu*, probabil n.p., neatestat în localitate, dar întâlnit în Rășinari, jud. Sibiu.

Părău Stăvariului. — *Stăvariu*, antroponim necunoscut azi în sat, dar atestat din 1845 (cf. Matr. botez.). Și în cazul de față s-ar putea să nu fie vorba de un nume de familie, ci de un supranume care indică ocupația (*stăvar* = hergheliegiu).

Părău Sucului, afluent al Văii de cătă Braniște. — *Sucu*, n.f. atestat din 1809.

Părău Treptelor, străbate un teren „în trepte”, vărsindu-se în Valea lu Deș. *Potana Treptelor*, poiană mică lângă pîriu, menționată în 1906 (cf. Arh. Br.).

Părău Uceanului, pîriu în Braniște; se varsă în Mirșa. — *Ucean*, n.f. atestat în sat din 1842. Înaintașii familiilor *Ucean* au fost originari din Ucea (de Sus sau de Jos), jud. Brașov.

Părău Ursului, afluent, pe dreapta, al văii Racovicioara. — *Urs*, n.f. atestat în localitate din 1698; cf. și *urs*, numele animalului.

Părău Verde. „e în pășunat”; se varsă în Racovicioara. — Probabil se numește așa datorită mușchilor de pe pietrele din albia lui.

Peste Oit, hotar situat în dreapta Oitului.

Piscu ăl Lung, picior de deal, muchie prelungă, împădurită, ce desparte Valea lu Laț de Valea Cetății.

Piscu ăl Scurt, muchie împădurită ce formează cumpăna apelor între Părău Birnelor și Valea de cătă Braniște.

Piscu Frunților, teren împădurit sub Sorliță. Apelativul *frunte* are sensul de 'partea superioară, din față, a unui anumit loc'.

Piscu lu Mihai Trif, culme împădurită între Părău Iezerilor și Valea lu Laț. — *Trif*, n.p. atestat din 1765 (cf. Conscr.)

Piscu Pleșii (Conscr. 1765: *Pyszku Pleși*), culme păduroasă (pe alocuri și stîncoasă)

care, coborînd din Sorliță spre nord, formează cumpăna apelor între Valea de cătă Branîște și Valea de cătă Șebîș. *Su Piscu Pleșii* „pășunat”. *Părău Pleșii*, afluent al Văii de cătă Branîște. — De la adj. *pleș*, *ple(a)șă* '(despre dealuri, munți etc.) lipsit de vegetație (de copaci), sterp, gol'.

Piscu Vărnișii, picior de deal împădurit. Din el izvorăște *Părău Vărnișii*, afluent al Văii lu Deș. — De la *varniță* 'cuptor în care se arde piatra de var'. Apelativul *pisc* are în regiune sensul 'ramificație de deal sau de munte între două văi; culme'.

Plaiu Iancului, *plai* [= drum pe coasta unui munte sau pe un munte; potecă]. — *Iancu*, n.f. racovicean, atestat din 1765.

Planu lu Hulpuş, loc împădurit în Branîște. Aici, în 1911, racoviceanul Hulpuş Ion a cumpărat, prin licitație, un parchet (cf. Arh. Br.) — De la *plan* 'fiecare dintre suprafețele în care este împărțită o pădure în exploatare; suprafață pe care s-a făcut o tăiere într-o pădure; parchet'. *Hulpuş*, n.f. atestat din 1809.

Planu lu Șlagnăr, loc împădurit spre originea Văii de cătă Șebîș, cumpărat după primul război mondial, spre exploatare, de sasul Schlagner din Avrig.

Planu lu Toma, loc împădurit sub Sorliță, unde Toma Simon din Turnu Roșu a cumpărat, la începutul secolului nostru, un parchet.

Plăieț 1. Cale de care, în Branîște, pe care se duceau racovicenii în muntele Racoviceanu, cînd acesta le aparținea; azi ea delimitează pădurea Racoviței de cea a Avrigului. **2.** Cale ce formează hotarul între pădurea Racoviței și cea a Sebeșului de Sus. *Vîrfu Plăiețului*, pisc împădurit. — De la *plăeț*, diminutiv al lui *plai*.

Podîșor, teren arabil în dreapta Oltului; „e un *d r i c* de locuri mai sus puțin; platoul ala e mai sus ca Gîrla” — De la *podîșor*, diminutiv al lui *pod* 'platou'.

Podu lu Fus, pod peste Ostrov, pe calea de hotar Racovița — Bradu; a fost construit de către un sas din Bradu, cu numele *Fus*.

La Podu lu Fus, teren arabil și lunci inundabile lingă pod.

Podu Vichendii, pod peste Părău Drumusorului. În C.f. 1874 pîrlul este numit *Părău Vichendii*. — *Vichendea*, n.f. atestat în sat din 1839.

Poiana Buhoi, pășune. „Aici a avut o șebîșeană o proprietate de cosit”. Racovicenii îi porecesc pe locuitorii din Sebeșu de Sus *buhoi* (masc. sg. *buhoi*; fem. sg. *buhoaie*).

Poiana cu Bozii, poiană cu mulți bozi, în Branîște.

Poiana cu Butuc, luminîș (pe cursul mijlociu al Văii lu Deș) în care era un *butuc*.

Poiana lu Hitoc, poiană în Arini. Probabil aici au fost plantați pomi. Conscripția din 1765 consemnează un teren alodial *La pomii lui Hitoc*. — *Hitoc*, n.f. bine reprezentat în onomastica Racoviței din secolul al XVIII-lea, azi dispărut.

Poiana Pirliturii, poiană întinsă la originea Văii lu Deș. *Părău Pirliturii*, afluent al acestei văi. — De la *pirlitură* 'loc pirlit de foc, pădure arsă' (DM).

Poiana Plăcintelor, loc în pășunea Arini. Conform tradiției orale, un păstor și-ar fi pierdut aici niște plăcinte pe care altcineva le-ar fi găsit împrăștiate prin poiană. Mai probabilă este explicarea toponimului de la antroponimul *Plăcintă*. În sat a trăit Haiduc David, supranumit „Didu lu Plăcintă”.

Pripor, În~, pantă (relativ) mare de deal. — De la *pripor* (pl. *pripoare*) 'coastă de deal sau de munte, pantă abruptă; povîrniș' (DM)

Progadia vitelor, loc îngrădit în Luncă, unde se îngropau animalele moarte. — De la *progadie* 'cimitir'.

Prundu lu Ferchi, teren arabil pe malul stîng al Oltului, consemnat și în C.f. 1874. — *Ferchi* [Ferk'(u)], n.f. La 15 dec. 1845 moare, în vîrstă de 40 de ani, Maria Ferky (cf. Prot. m. r.).

Prundu lu Șeser, În~, teren arabil pe malul stîng al Oltului; „a fost al localității Bradu”. — *Șeser* [Șesăr], nume săsesc din Bradu sau din Avrig.

Racovicioara [Racoyișușara] (Conser. 1765 *Rakovitsare, Rakovitsoare*) : 1. Vale formată prin confluența a trei piraie ce izvorăsc din pǎdure ; 2. Pǎdure obștească a racovienilor strǎbǎtutǎ de această vale. *Pe Racovicioarǎ*, arǎturǎ și finaț pe ambele pǎrți ale vǎii. *Fața Racovicioarii* (Conser. 1765 : *Fatza Rakovitsari*), coastǎ lingǎ vale. *Muchie* sau *Muchia Racovicioarii*, muchie cu arǎturi și finețe pe versante. — Diminutiv de la *Racovița*.

Racovița [Rácovița], localitate și reședință de comunǎ. Satele vecine pronunță : Rǎcojiță, Rǎcojiță, Rǎcojiță, Rǎcojiță. Prin localitate trece *Valea*, apǎ rezultatǎ din confluența, în capul satului, a Vǎii Lupului cu Racovicioara ; se varsǎ în Olt în *Gura Vǎii*. 1) Dacă satul a fost totdeauna unde este acum, *Racovița* a fost inițial numele acestei ape, nume care s-a extins și la sat. Cu timpul, așezarea s-a dezvoltat pǎstrind numele *Racovița*, iar apa a fost rebotezatǎ *Vale*. 2) Dacă valra inițialǎ a satului a fost mai spre sud, lingǎ valea Racovicioara, este posibil ca această vale sǎ se fi numit *Racovița*. Numirea a trecut apoi și la localitate. Pentru a se evita omonimia, forma primitivǎ a fost întrebuințatǎ ca nume al satului iar pentru a numi apa s-a creat diminutivul *Racovicioara*. Exemple de acest gen au fost discutate de J. Jordan, *Formations diminutives dans la toponymie roumaine*, în *Proceedings of the eighth International Congress of Onomastic Sciences, The Hague - Paris, 1966*, p. 241-242. — *Racovița* este un toponim slav însemnând 'apǎ' cu raci' (vezi Iorgu Jordan, *Toponimia românească*, București, 1963, p. 479).

Rǎstoacă, **În~**, (Conser. 1766 : *Resztoke*), teren arabil între Olt și Oltu ǎl Mort, deseori inundat de viiturile acestuia. — De la *rǎstoacă* 'loc unde o apǎ este pușin adincǎ ; gîrlǎ pușin adincǎ, formatǎ prin abaterea apei, cu scopul de a se prinde pești în albia secatǎ' (DM).

Rǎzurele, **Pe~**, arǎturi și finațe pe un deal frǎmîntat ; „e locu așa deformat, cu diferite forme ca de trepîc“. În unele documente apare sub formele : *Rodiurele, Rosu-*

rele, iar în C.f. 1874 *Lezurele*. *Pǎrǎu Rǎzurelor*, afluent al Vǎii Lupului, e ortografiat în C.f. *Pǎrǎu Lezurelor*. Judecînd dupǎ aspectul locului, la baza toponimelor pare sǎ stea apelativul *rozorel* (< *rozor* 'rǎzor' + suf. dim. -el), din care s-a ajuns la *rozurel* > *rǎzurel* (sau la *rǎzorel* > *rǎzurel*) și nu apelativul *lǎzurel* (< *laz* + suf. dim. -urel).

Ripa Bii, surpǎturǎ de teren (608 m), — *Bia*, antroponim dispǎrut din localitate. Conser. 1698 înregistrează pe iobagul Cindea Bia, iar cea din 1765 pe Achim și Oprea Bia.

Ripǎ, **La~**, pantǎ abruptǎ, împǎduritǎ, sub Sorlița.

Rogoaze, **În~** [Rogǎzǎ], teren arabil pe malul stîng al Oltului. — De la *rogoaze* (pl. lui *rogoz*) 'loc unde crește mult rogoz ; rogoziș'.

Rudari, **În~**, numele unei pǎrți din pǎșunea Arini. *Pǎrǎu Rudarilor* izvorăște de aici și se varsǎ în Mirșa. — Probabil aici a existat o micǎ așezare de țigani *rudari*, care confecționau obiecte din lemn. O datǎ cu dispariția pǎdurii, ei s-au stabilit lingǎ sat.

Rupturi, **În~**, loc frǎmîntat, cu alunecǎri de teren.

Sacu lu Hîiș (Conser. 1765 ; *Szakuluj Hintz*), teren arabil pe ambele maluri ale Olteșului. Aceeași descriere mai înregistrează toponimele : *Szakuluj Mirse* (= Sacu lui Mirșǎ), *Fundu Szakului* și *Szeketeu* (= Sǎcǎțu), azi dispǎrute. Apelativele *sac* și (diminutivul) *sǎcǎțu* din care provin aceste toponime au sensul, dezvoltat prin metaforǎ, de 'cotiturǎ, meandrǎ a unei ape în formǎ de sac'.

Sǎlcile Piștii, **La~**, luncǎ cu sǎlcii lingǎ sat. Se vorbește cǎ au fost plantate de groful cu acest nume. În sat a trǎit și un țigan numit *Piștea*. Conser. 1765 menționează locul *La Ograda Pistii*, azi neidentificabil. *Pǎrǎu cu Sǎlcile*, afluent al Vǎii de cǎtǎ Brariște.

Seaone, **În** și **La~**, pǎșune și pǎdure ; „s numa mǎchii, dealuri, teren frǎmîntat, neașezat“. *Su Seaone*, pǎșune. *Pǎrǎu Scaonilor*, alt afluent al vǎii Racovicioara. *Virfu Scaonilor*, pisc cu altitudinea de 799 m, situat la obirșia piriului. — Probabil de la

scaonu popii sau *scăonele*, denumirea locală a garofiței de munte (*Dianthus tenuifolius*). Cf. și *scaune*, dim. *scăuțele* „mici denivelări de teren pe un deal”, în Bucovina (com. de Dragoș Moldovanu).

Sorliță, „virf de deal mare, ascuțit, cu pădure” (1049 m). Inexistent în graiul actual al racovicenilor, *sorliță* (*surlită*, *șorliță*, *șurlită*) este numele mai multor specii de vultur (vezi S. Fl. Marian, *Ornitologia populară română*, tom. I, Cernăuți, 1883, p. 178; TDRG; CADE; SCRIBAN, D.; Mihai C. Băcescu, *Păsările în nomenclatura și viața poporului român*, București, 1961, p. 218, 220, 222, 223, 230—233). Sub *Sorliță* se găsește un picior de deal, o muchie împădurită numită *Piscu cu Vulturul*. *Poiana Sorliții*, poiană.

Sturi, La~, pășune cu tufișuri lângă Racovicioara.

Șa, curmătură împădurită, șa.

Șipotele ăle Mari, izvoare cu debit relativ mare, sub Cetate. Din ele se formează *Pârău Șipotelor Mari*, care se varsă în Valea lu Laț. *La Șipotele ăle Mari*, loc împădurit lângă aceste izvoare. *Șipotele ăle Mici*, izvoare cu debit mai mic, aflate mai în jos de cele precedente. Din acestea se formează *Pârău Șipotelor Mici*, care se varsă tot în *Valea lu Laț*. — De la *șipote*, sg. *șipot* 'izvor a cărui apă îșinește cu putere (și care este captată printr-un jgheab sau printr-o țevă)' (DM).

Tărcăuă, În~, **Tărcăuăle**, pășune cu tufișuri pe un deal. Apelativul **tărcău* (**tarcău*), care pare să stea la baza toponimului (cf. magh. *tarka* 'dungat, vărgat, pătat'), nu este cunoscut de dicționare.

Tîrqu cu Opîncile, La~, poiană mică. După tradiția orală, în trecut, cînd una din ocupațiile sezoniere ale sătenilor era culesul

fructelor de pădure, în această poiană se opreau să se încălze, înaintea începerii culesului, toți care veneau pînă aici desculți. Cum atunci opîncea era încălțămîntea de obște, aici se întîlneau cele mai variante „modele” de opînce, ca într-un veritabil lîrg.

Țareu Porcilor, țarc în care, pînă spre sfîrșitul secolului trecut, erau adunați seara porcii care fuseseră în pădure la jir.

Valea lu Deș, unul din principalii afluenți ai văii Mirșa. — *Deș(u)*, n.p. neatestat în Racovița.

Valea lu Laț (Conscr. 1766 : *Valea lui Latzk*), vale în Braniste. *Gura Vării lu Laț* (Conscr. 1765 : *in Gura Valy lui Laczk*), punctul de confluență al acestei văi cu Mirșa. După tradiția orală, *Laț* ar fi fost unul din cei trei fii ai grofului Thoroczka, menționat în 1765.

Valea Podului, vale în dreapta Oltului; desparte teritoriul Racoviței de cel al Bradului. În *Valea Podului*, teren arabil lângă vale.

Vălecele (Conscr. 1765 : *Veltsele*), vilcele. *Calea Vălecelor*, cale ce duce spre acestea. *Pârău Vălecelor*, pîriu; „izvorăște de sub Portișoară”. În Conscr. 1765 apare sub forma *Pereu Veltsele*. *Gura Vălecelor* (Conscr. 1765 : *Gura Veltsele*), loc unde pîriul scapă din strînsimea dealurilor, ieșind în lunci. — De la *vălcea* (*vălecele*) 'vale îngustă și puțin adîncă, cu versantele în pantă ușoară; pîriu mic de-a lungul unei văi' (DM).

Verzării, În~, teren arabil. Aici aproape fiecare familie racoviceană avea un lot mic pe care-l cultiva cu varză sau alte legume. *Calea Verzăriiilor*, cale de hotar ce ducea spre Verzării, menționată în C.f. 1874; azi este desființată. *Puntea Verzăriiilor*, punte pe care se trece în *Verzării* în perioada viiturilor Oltului sau în cea a creșterii debitului Ostrovului datorită ploilor.

* * *

În afară de toponimele contemporane prezentate mai sus, în sat au existat numeroase altele care au dispărut. Le vom reda pe cele înregistrate în Conscr. 1765. Nu este exclus ca la transcrierea unora să se fi strecurat greșeli, datorită faptului că uneori este foarte greu de descifrat grafiia conscripției.

Arinisu Kringuluj; Arinisu lu Thodorits; Arinisu Tonyi; Baltha Kurmeturi; Baltha luj Danila (Danilla); Balta luj Mirse; Baltha satuluj; linge Baltha szatuluj; Linge Kalya Vijjilor (Viilor); Kimpuluj Mirse; Koaszte Viilor; Dupe Koaszta Viilor; Falza Koaszti Viilor; Sub Koaszte; Kolnik; La Krutsa hel de pyatre; La Krutsa Bulendri; Ia Krutse in Kapu Szatului; La Kurmeture; La Krutse din szusz de szat; La Krutse in Kapu szatului din szusz; Dupe Gardu Fuldsi (fulsi); Dupe Gardu Szatuluj kete Veltsele; Dupe gardur sub Koaszte; Dupe gardurile Szatuluj; Dulina Klati; La fuintina Klati; Gruju lui Klata; La fontina luj Nanis; La Fontinele; Funtinele; La pereu funtineclor; De szupra funtineclor; Grasdu Kailor transalutan; Grasdii kailor; peszte Olt in grasdii Kailor; La Grudar; La Grudare; Pe Gruisor; Pe Gruisor gyin Jos de Czarin; Pe Gruisor din Szusz de Czarin; Pe Gruisor linge Czarin; Pe Gruisor peszte Obrasz; Capu Grujisorului; Falza Grujisorului; Gruju Borszi; Gruju Hirstilor; Grujului Thodorits; Gruju Moraruluj; Gruju Oprisoji; Gruju Puczului; Gruju Vulturului; La Kapu Gruju Puczului; Kapu Gruju Vulturului; Doszu Gruju Moraruluj; Doszu Gruju Puczului; Virfu Gruju Putzuluj; Hotaruluj Ventila; La Laku Nikori in Portisora; La Livagyé luj Many; La puntea luj Csocan la Teaka; La Szepture peszte Olt; Lazu Coti; La Mlats (=Mlăci); La obyrsia lui Adam; Obyrsia pereu luj Tonyi; Ograda Roski; La Ograda Vojki; Peraole; Pereuceze; Pereu Keltzunului; Gura pereului Keltzunului; Pereu Kringuluj; Pereu Hurdugyeli; La pereu luj Nanis; Pereu Merinatzului; La Pereu Myeru; La pereu Oprisaji; Gura pereului Oprisaji; Pereu Oprisorului; Pyszku Csori; Pyszku Luki; Pyiszku luj Bukur; Pyiszku Urszuluj; La Rogyna Bergyi; La Rogyna ku fagu; Rogyna Gyaluluj; La Rogyna Graecului; Linge Rogyna; Linge Rogyne su Gyall; Gye szupra Rogyni; La Sipotzel; Sub Sipotzel; La Czarina hotaruluj; La Czarina Szatuluj; Linge Czarina; Sub Vijj; La Veltsaua Fini; Virtapa Hurdugyeli; La Zevoju (Zevoiu) rosu; Ziliste.

LA TOPONYMIE DE LA LOCALITÉ RACOVIȚA (DÉPARTEMENT DE SIBIU)

RÉSUMÉ

Les auteurs réalisent la présentation monographique des noms de lieux et de lieux-dits des territoires appartenant au village de Racovița (dont la première attestation est de 1453), relevés sur le terrain et extraits des archives locales. Une bonne partie de ces toponymes datent des deux derniers siècles — fait qui trouve son explication dans la création, dans cette région, d'un régiment de gardes-frontières, vers le milieu du XVIIIe siècle. Une partie considérable de la population a été évacuée (ayant refusé de s'enrôler) et remplacée par des colons d'autres villages. C'est à la suite de ce processus que beaucoup des anciens noms de lieux ont été perdus et qu'une nomenclature plus actuelle est venue les substituer.

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, nr. 21*